

**TRANSCENDÈNCIA DE L'OBRA
D'ANTONI M.ª BORRELL I SOLER**

per

JOAN VENTOSA i CALVELL †

En el món modern estan en voga les improvisacions. En tots els ordres. En l'ordre econòmic sorgeixen fórmules per a resoldre fàcilment els problemes d'una major dificultat sense examinar les dades adequades per a arribar a solucions raonables, i sense tenir en compte les dificultats que necessàriament han de sorgir ni les repercussions inevitables de les solucions que es proposen. En l'ordre de la justícia social es llancen *slogans* i es defensen solucions primàries sense preveure que, en intentar de portar-les a la pràctica, resultaran d'una absoluta ineficàcia i en molts casos provocaran una repercussió contrària a la finalitat que hom persegueix. En l'ordre del Dret són molts els qui es permeten la crítica d'institucions jurídiques seculares, de les quals —en el cas més favorable— els censors tenen un coneixement incomplet i sumari, criticant-les acerbament i prenent de modificar-les o de substituir-les per una elaboració de llur pensament individual.

En el Dret aquesta actuació iconoclasta pot tenir una major transcendència que en altres ordres, perquè l'opinió individual aspira sovint a tenir categoria i transcendència legislatives. D'això sorgeix un afany reformador de les institucions jurídiques vigents en coses tan transcendents com les relacions entre marit i muller, el règim familiar en general, el respecte de la propietat, l'eficàcia dels contractes, les limitacions de la llibertat individual, el règim successori, etc.

S'obren aquestes a la Premsa, es pronuncien conferències, hom crea un semblant d'opinió, i sorgeix el projecte legislatiu o la disposició administrativa que trasbalsa en punts essencials l'estat de dret existent, vulnera

a vegades institucions jurídiques fonamentals per a la vida del país, i desconeix o deixa sense efectivitat pràctica drets essencials dels ciutadans.

Podria citar molts exemples que posarien de manifest els desastrosos efectes de la improvisació en matèria de Dret, especialment quan es tracta de legislar, ja que aleshores tota equivocació té una transcendència pertorbadora que moltes vegades causa danys irreparables, no pas solament en els interessos individuals, sinó àdhuc en l'ordre general i en l'interés superior de la col·lectivitat. No vull, però, referir-me a casos concrets i a un moment determinat, perquè el meu propòsit no és pas de formular censures contra ningú d'una manera especial, sinó de parlar amb caràcter general sobre aquesta característica de la vida moderna, que no és exclusiva d'uns països determinats, sino que en major o menor grau es manifesta en tots, tot provocant arreu les mateixes desastroses conseqüències.

Per això sembla oportú de presentar com a exemple contrari d'aquella tendència, a judici meu funesta, l'obra de Borrell i Soler, que, amb estudi pregon, amb paciència de benedictí i amb un gran coneixement del Dret, ha realitzat la compilació i la selecció del Dret vigent a Catalunya. És un tractadista que examina les fonts del nostre Dret, començant pel Dret romà, monument únic en la Història, l'elaboració del qual va durar molts segles, des de la Llei de les XII Taules fins a la mort de Justinià al segle vi de la nostra Era: lenta evolució que li va donar una suprema, sòlida i eficient grandesa. Avui, encara, després de passats molts segles durant els quals han tingut lloc les transformacions més profundes en la història del món, el Dret romà segueix com a base principal de les legislacions modernes, i a molts països —concretament a Catalunya— té vigència legal com a supletori, després del canònic, en aquelles matèries en què, després de la publicació del Codi civil, segueixen en vigor les institucions del Dret civil especial de Catalunya.

L'obra de Borrell i Soler té, no solament un mèrit científic i una gran importància jurídica, sinó també una transcendència psicològica i cultural. Enfront de la improvisació, representa l'estudi seriós i la competència; enfront de l'afany reformador que pretén de modificar les lleis i les institucions seguint la voga del moment i l'impuls canviant i vari del pensament o, el que és pitjor, del caprici individual, representa el respecte a les institucions, que no significa pas una immobilitat, sinó una evolució paulatina adaptada a l'evolució del cos social, que va emmotllant les normes legals a les circumstàncies mudables de lloc i de temps.

El Dret romà, en la seva majestuosa evolució des de les XII Taules

fins a Justinian, n'ofereix un exemple insuperable. I el Dret català, amb la seva unió secular amb el Dret canònic i el romà, completat pel dret consuetudinari, d'un tan gran predicament a Catalunya, ha format amb ells un sol cos que ha regit durant segles la vida del nostre poble.

Aquesta és la utilitat que per als juristes presenta l'obra de Borrell i Soler. En primer terme, com ell mateix expressa en el pròleg del seu tractat *Dret civil vigent a Catalunya*, el seu propòsit ha estat de "posar en relleu les relacions que existeixen entre unes i altres institucions... perquè aparegui com el Dret no està format de regles isolades i convencionals, sinó que constitueix un tot orgànic, un sistema articulat que està inspirat en criteris generals que s'emmotllen a cada institució segons les seves respectives modalitat".

Ensenyament fonamental del qual es dedueix que no és possible de modificar ni d'alterar una institució jurídica sense que la modificació tingui una repercussió no solament en l'esfera de la institució modificada, sino també en totes aquelles altres institucions que hi tenen una relació o una connexió més o menys íntima.

I el corollari que d'això es desprèn és que, abans de procedir a una reforma de la legislació vigent, cal examinar amb la major cura les raons que ho aconsellen i les conseqüències i les repercussions de la reforma; i, un cop decidida en principi la seva conveniència, cal que la nova regla estigui redactada amb la major claredat i precisió per a evitar confusions i dubtes sobre el nou estat de dret que facin necessàries noves disposicions aclaridores, que molt sovint tenen com a resultat d'augmentar la confusió amb dany de la justícia.

Però no és pas solament en aquest aspecte, que podríem anomenar pràctic, de procediment i de bon ordre legislatiu, que tenen importància aquests principis en els quals s'ha inspirat l'obra de Borrell i Soler. L'estudi del Dret romà i de les institucions jurídiques del Dret canònic i del Dret especial de Catalunya que ensems amb elles han format un cos, té una importància capital per a la formació dels juristes. Personalment, per la llarga experiència adquirida en l'exercici de la professió d'advocat, goso afirmar que no hi ha escola més eficaç per a l'entrenament intel·lectual d'un advocat que l'estudi dels textos de Dret romà. Especialment els fragments del Digest, on es plantegen casos de dificultat i de controvèrsia, amb la resposta del Pretor resolent-los i exposant les raons que en justifiquen la decisió, són un model insuperable de dialèctica jurídica que prepara i forma l'esperit i el pensament amb una eficàcia que mai no

podrà adquirir-se amb l'estudi i el coneixement dels articles d'una llei deslligada dels seus antecedents i desproveïda d'explicació sobre les raons que l'han determinada.

Aquesta perfecció intrínseca explica la supervivència secular del Dret romà, no solament en l'esfera legislativa, com a norma de dret directa o supletòria, sinó també en l'esfera científica, en què sempre ha estat objecte d'estudi sense cap interrupció completa, des dels juriconsults romans fins als nostres dies. En aquesta llarga i il·lustre successió de juriconsults i tractadistes ocupa un lloc d'honor el nostre Antoni M.ª Borrrell i Soler, a qui tributem un merescudíssim homenatge en el 90è. aniversari de la seva vida honesta i fecunda.